

קונטרס

# רַב חֶסֶד

יגלה נוראות מעלת העושה חסד עם כל בריה, ודן את כל אחד לכף זכות, ואיך שעל-ידי-זה מעורר את החסד העליון, שישפע על נשמתו אור זיו חיות אלקותו יתברך בהשפעה גדולה, ותתרחב תמיד דעתו.



בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים,

ומאמרי חכמינו הקדושים מגמרא

ומדרשים וזהר הקדוש



הובא לדפוס על-ידי

חסידו ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁמִדַּת הַחֶסֶד הִיא הַמִּדָּה  
הַיְקָרָה בְּיִתְרָה שְׂיִכּוּלָהּ לְהִיּוֹת אֶצֶל בַּר  
יִשְׂרָאֵל, לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם  
זוּלָתוֹ, שְׁעַל-יַדֵּי-זֶה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה צְנוּר  
לְהַמְשִׁיךְ דְּרָכּוֹ חֶסְדִּים וְרַחֲמִים רַבִּים, כִּי  
בְּאַתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא אֲתַעַר דְלַעֲיָלָא, אִם  
הָאָדָם מְעוֹרָר אֶת עֲצָמוֹ בְּמִדַּת הַחֶסֶד  
וְהַרַחֲמִים, וְעוֹסֵק בְּצַדִּיקָה וְחֶסֶד עִם זוּלָתוֹ,  
אֲזִי פּוֹתַח לְעֲצָמוֹ שְׁעָרִים מְלֻמְעָלָה, וְהַקְדוּשׁ-  
בְּרוּךְ-הוּא מְמַשִּׁיךְ עָלָיו חֶסֶד וְרַחֲמִים וְזוֹכֵה  
לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקמט)

קוֹנְטֵרַס  
רַב חֶסֶד

.א.

צָרִיךְ שְׁתַּרְגִּיל עֲצֻמָּה לְדוֹן אֶת כָּל בְּרִיָּה לְכַף זְכוּת. וְתִסָּבֵל אֶת הַכֹּל, כִּי כָּבֵד אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת כ:): שְׂאִין דַּעְתָּם דּוּמָה זֹו לְזוּ, וְאִין פְּרָצוּפִיָּהֶם דּוּמִים זֶה לְזֶה, כִּי בְּדַרְךְ כָּלֵל לְכָל אֶחָד נִדְמָה לוֹ שְׁחֻבְרוּ רוּצָה לַעֲשׂוֹת לוֹ רַע, וּמְצִיר בְּדַעְתּוֹ כָּל מִינֵי דְמִיּוֹנוֹת, כְּאֵלוֹ חֻבְרוּ רוּצָה רַק רַעְתּוֹ, וּמִזֶּה בָּא שְׂאִין אָדָם עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם חֻבְרוֹ, אֲדַרְבָּה עוֹד רוּדֵף אוֹתוֹ וְיִוָּרֵד עִמּוֹ לְחַיִּיו, וְכָל זֶה בָּא כְּפִי רְחוּקוֹ מִהֶאֱמַת — שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כְּשֶׂאִין אֲמַת אִין חֶסֶד, גַּם אִינוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי אֲדָרָה

המדות, אות אמת, סימן י"ח), הינו כשאדם רחוק מהקדוש ברוך הוא שהוא עצם האמת, על-ידי-זה אין חסד, הוא אף פעם לא יעשה חסד, ולא יוכל לעשות עם בני אדם, הינו שלא יוכל להיות מעורב בדעתו עם הבריות, כי אדם כזה תמיד מדמה בדעתו כאלו רוצים לעשות לו רק רע כל היום, וכאלו שבני אדם שונאים אותו, ואינם חפצים בו, וכל זה בא מהדמיונות שנכנסו בדעתו. ועל-כן הרגל עצמך לעשות תמיד חסד עם בני אדם, ותדון את אחד לכף זכות ותשתדל להבין את כל אחד כפי דעתו, ותשכיל היטב כי שום בריה לא יכולה להיטיב עמך או להרע לך, כי הכל בהשגחת הקדוש ברוך הוא בעצמו, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה, אפלו כמלא נימא (יומא לח.) ועל-כן מה יעשה לך אדם?! ובשביל זה ראה אהובי, אחי, מצדך לעשות תמיד רב חסד עם כל בריה. ועל-ידי-זה ימשך עליך חסד ורחמים ממקור החסד העליון.

## ב.

צריך שתדע אהובי, אחי היקר! כי אי אפשר

לעבר את זה העולם בשלום, כי אם על-ידי מדת החסד שתרגיל עצמך להטות כלפי חסד תמיד, כי מראש בריאת העולם היה יסודה רק על חסד, כמו שכתוב (תהלים פ"ט): עולם חסד יבנה, עקר בנין העולם הוא רק על-ידי מדת החסד, שצריכים לדון את כל אחד לכף זכות, ולעשות עמו חסד, ולהשתדל להבינו. כי עליך לדעת אשר על כל אחד ואחד עובר בזה העולם מה שעובר, לכל אחד יש לו הבציות והבלבולים והיסורים שלו, ולכן הוא כל-כף בעצבות ובעצבון (נערוויז), ומנח בדכאון פנימי, ועל-כן צריכים לדון את כל אחד לכף זכות, כי בדרך כלל כשפוגשים איש בזה, חושבים כאלו הוא ברגז ובכעס עליך, וכאלו הוא נוטר שנאה ואיבה בלבו עליך. ומזה בא, אשר פנים הפנים לפניו, כן לב האדם לאדם (משלי כ"ז), שזה לעמת זה יוצאים לריב עמו, ומתעצבנים עמו, אבל באמת אתה צריך להתישב בדבר, ואתה צריך לדונו לכף זכות, ולהטות עמו כלפי חסד, ותראה לו פנים שוחקות, כי רבות סובל יסורים ומרירות מצד עצמו, ודעתו נקטנה מאד, ולכן הוא כל-כף עצוב ומעצבן ובדכאון פנימי, וכשאתה תדונו לכף זכות ותקרבו בכל מיני קרבות, ותרחם

עָלִיו, בְּזֶה תִקְיִים מְצֹוּה רַבָּה, כִּי תִקַּל מִמְּנוּ יִסּוּרָיו  
 וְצָרוֹתָיו אֲשֶׁר סוּבַל; וְדַבֵּר זֶה מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב אֲצִלוֹ  
 יִתְבָּרַךְ — כְּשֶׁמְקִילִים אֶת יִסּוּרֵי זֵלָתוֹ, וּמְנַחֲמִים  
 וּמְשַׁמְּחִים אוֹתוֹ.

## ג.

אָחִי הַיָּקָר! רְאֵה לְרַחֵם עַל כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְתִדּוֹן  
 אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שֵׁבַת  
 קנ"א): כָּל הַמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת, מְרַחֲמִים עָלָיו מִן  
 הַשָּׁמַיִם, וּבְזֶה שֶׁתְּרַחֵם עַל כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל וְתִדּוֹן אוֹתוֹ  
 לְכַף זְכוּת, בְּזֶה יִרְחַמוּ עָלֶיךָ מִן הַשָּׁמַיִם, וַיְדוּנוּ אוֹתְךָ  
 תָּמִיד לְכַף זְכוּת, וְכֵן אָמְרוּ (שֵׁבַת קכ"ז): הֵדֵן אֶת חֲבֵרוֹ  
 לְכַף זְכוּת, דְּנִין אוֹתוֹ לְזְכוּת, וּבִפְרָטִיּוֹת מָה אַתָּה יוֹדֵעַ  
 מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו? כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד  
 מַה שֶׁעוֹבֵר: צָרוֹת, וַיִּסּוּרִים, וּמְרִירוֹת, וְדִינִים קָשִׁים,  
 וּכְמַעַט שְׂאִין מִי שֶׁיְהִי נָקִי מִזֶּה, וְאֵת כָּל אֶחָד מְנַסִּים  
 בְּנִסְיוֹן אַחֵר, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאַתָּה מוֹצֵא אָדָם עֹצוּב  
 וּמְדַבֵּא, רְאֵה לְשַׁמַּח אוֹתוֹ, לְחַזְקוֹ וּלְאַמְצוֹ בְּכָל מִינֵי  
 דְּבוּרִים שֶׁל חֲזוּקָה, וּתְשַׁמַּח אֶת לְבָבוֹ הַנִּשְׁבָּר, וְאִין  
 אַתָּה יְכוֹל לְשַׁעֵר אֶת גְּדֹל הַרְחֻמְנוּת עַל אֵלוֹ בְּנֵי אָדָם

הסובלים מדפאון פנימי, עד שיש בני אדם שהם כל-  
 כף שבורים בעצמם שהולכים עם מחשבות לאבד  
 עצמם לדעת, רחמנא לצלן, ובזה שתראה להם פנים  
 שוחקות ותדון אותם לכף זכות, בזה פשוט תחיה  
 אותם, ותצילים ממות לחיים ממש. ורבנו, זכרוננו  
 לברכה, הזהירנו על זה מאד מאד — לחזק ולאמץ  
 את כל בר ישראל, ולהכניס בו אמונה ובטחון ותקנה  
 בחייו, ולא יהיה מיאש כלל, והזהירנו לנסע אפלו  
 נסיעות רחוקות אל אחינו בני ישראל, ולדבר על לבם  
 לקרבם אליו יתברך, לגלות ולפרסם את למודו הטוב,  
 לכל בר ישראל, שלא יתיאש כלל, רק שידע בידיעה  
 ברורה ומחלטת, אשר הקדוש ברוך הוא מלא כל  
 הארץ כבודו, והוא מלא חסד ורחמים.

## ד.

אחי היקר! ראה לחזק ולאמץ את כל בר ישראל  
 ותרחם עליו, כי מאחר שחטא, נפל אל חשכות  
 ועצבות ודפאון פנימי, כי כל חטא ועון שאדם חוטא,  
 חס ושלום, גורם לו פסוי והסתרה — שלא ירגיש  
 את אמתת מציאותו יתברך, ואז מרים לו מאד חייו,

והולך עם פנים זועפות, ונדמה לו כאלו אבד ממנו מנוס ותקנה, וכאלו לעולם כבר לא יצא ממצבו המר, על-כן מצוה רבה לדבר על לב שבורים — לחזקם ולאמץם, ולהאיר בהם את אמתת מציאותו יתברך; וזהו עקר החסד והטוב שיכולים לעשות עם בר ישראל בזה העולם. ועל-כן ראה לרחם על כל בר ישראל כי אין לה עוד רחמנות יותר גדולה ממי שהוא רחוק ממנו יתברך, ואינו יודע ממצוותיו הקדושות ומתורתו הקדושה, ובזה שתרחם עליו ותאיר בו דעת האמת של תורה ומצוות ואמונה בו יתברך, בזה אתה מציל נפש מישראל, כי סוף כל סוף יהיה ההכרח לצאת מזה העולם, ולא ישאר לאדם רק אלו המצוות שקיים, ואת למודי התורה שלמד, ואת דבורי אמונה שדבר, ואת אלו התפלות והברכות שהתפלל וברך; ועל-כן אשרי מי שמאיר את דעת האמת באחרים, ודן אותם תמיד לכף זכות, ומרבה להיטיב עמם, ועושה חסד ואמת אתם, אשר החסד הזה הוא חסד נצחי, חסד שיש לו קיום כל הימים, כי אין לה עוד דבר הקיים לנצח כמו מי שעושה טובה לחברו עבור נשמתו, אשרי המאיר אורו יתברך בכל בר ישראל!



## ה.

צָרִיף שְׁתַּדַּע אֶהוּבִי, אָחִי, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר בְּשׁוּם אֶפֶן לִידַע מַה שְּׁקוּרָה אֶצֶל חֲבֵרוֹ, עַל-כֵּן צָרִיכִים לְדוֹן אוֹתוֹ תָּמִיד לְכַף זְכוּת, כִּי עַל-פִּי רַב כְּשֶׁאֶחָד יוֹצֵא בַּחוּץ, וּפּוֹגֵשׁ אֶת חֲבֵרוֹ וְהֵלָה הוֹלֵךְ עִם פָּנִים זּוֹעֵפּוֹת וְאִינוּ מְקַדִּים לָהּ שְׁלוֹם, וְאֶפְלוּ שְׂאֵתָה הַקְּדַמְתָּ לוֹ שְׁלוֹם, הוּא לֹא הִשִּׁיב לָהּ אֲזִי מִי שְׂאִין לוֹ דַּעַת וּמַחוּ מְצַמְצֵם, מְלֹא דְמִיוֹנוֹת, הוּא תַכְף-וּמָיֵד מְדַמָּה בְּדַעַתוֹ דְּמִיוֹנוֹת — שְׁבוּדָאֵי חֲבֵרוֹ כּוֹעֵס עָלָיו וְשׁוֹנֵא אוֹתוֹ, וְהִרְאָהָ — שְׁהִרְאָה לִי פָּנִים זּוֹעֵפּוֹת. וְכֵן לֹא הִשִּׁיב לִי שְׁלוֹם, וּמָזָה נִתְּרַקַם בְּלִבְךָ כָּל מִינֵי מַחְשְׁבוֹת שֶׁל הֶבֶל, עַד שְׂאֵתָה נִכְנַס בְּשִׁנְאָה וְכַעַס, וַיּוֹצֵא לְרִיב עִמוֹ, וְהֵלָה אִינוּ יוֹדַע מָה אֵתָה רוֹצֵה מִמֶּנּוּ וְלֹא מִסְפִּיק לוֹ מְצֻרוֹתָיו עוֹד אֵתָה בָּא לְשַׁפֵּף עָלָיו שׁוֹפְכִין וּבּוּז, חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין. מָה אוֹמֵר לָהּ אֶהוּבִי, אָחִי, אֵין אֵתָה יְכוּל לְתַאֵר אֵיךְ שְׂצָרִיכִין לְדוֹן אֵת כָּל בְּרִיָּה לְכַף זְכוּת תָּמִיד, כִּי מָה אֵתָה יוֹדַע מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו: מְרִירוֹת, צַעַר, וְעָנִי, יְסוּרִים קָשִׁים, וּבְשִׁבִיל זֶה הוּא הוֹלֵךְ עִם פָּנִים זּוֹעֵפּוֹת, וּבּוּדָאֵי בְּשַׁעָה שְׁפַגֵּשׁ אוֹתָהּ בְּדַרְךְ צָרִיף שְׁתַּדַּע שְׂאֶפְלוּ לֹא רָאָה אוֹתָהּ מְרַב בְּלִבּוֹל דַּעַתוֹ

ומרירות לְכָבוֹ, כִּי הוּא הוֹלֵךְ עִם מַחְשָׁבוֹת מְעַרְבָּבוֹת  
 וְלֵב שָׁבוּר וְנִמְאָס, וְאַתָּה כָּבֵר מִדְּמָה עָלָיו דְּמִיוֹנוֹת  
 כְּאֵלוֹ הוּא שׁוֹנֵאָף, וְאִינוּ מְשִׁיב לָךְ שָׁלוֹם. עַל-כֵּן  
 אֶהוּבִי, אָחִי, רְאֵה לְדוֹן אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְכַף זְכוּת,  
 וְתָמִיד תִּשְׁתַּדֵּל רַק לְחַפֵּשׂ אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה, וְאִיזָה צַד  
 זְכוּת עָלָיו, וְתִרְחַם עָלָיו וְאַתָּה תִּקְדִּים בְּשָׁלוֹם כָּל  
 אָדָם, וְתַחֲיֶךָ לְכָל בְּרִיָּה וְתִשְׁתַּדֵּל לְרַחֵם עָלָיו, וְלִהְקֵל  
 יִסּוּרָיו וּמְכַאוּכָיו וּתְדַבֵּר אֵלָיו אִיזָה דְבוּר טוֹב, אִיזָה  
 דְבוּר שֶׁל הַתְּחִינּוֹת, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בִּיצָה  
 ל"ב:) כָּל הַמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מְזַרְעוֹ  
 שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְכָל מִי שֶׁאִינוּ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת,  
 בְּיָדוּעַ שֶׁאִינוּ מְזַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, כִּי אַבְרָהָם  
 אָבִינוּ הָיָה אִישׁ הַחֶסֶד, וְתָמִיד יֵצֵא לַחוּץ, וְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי  
 אוֹרְחִים, אֲנָשִׁים שְׁבוּרִים, וְהַכְּנִיסָם בְּבֵיתוֹ, וְהֶאֱכִילָם,  
 וְהִשְׁקָה אוֹתָם, וְהִלְבִּישָׁם, וְלָמַד עִמָּהֶם דֶּרֶךְ הַקְדוּשׁ  
 בְּרוּךְ הוּא, וְרַחֵם עַל כָּלָם; וְעַל-כֵּן אֶהוּבִי, אָחִי, אַחֲזוּ  
 בְּמִדְתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְרְאֵה לְהַטוֹת תָּמִיד כְּלָפֵי  
 חֶסֶד, וְיִתְגַּלֶּה לְכָלָם רַק אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁיִּדְעוּ  
 שֶׁאֵין לָהֶם רַק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְרַק הוּא יְכוּל לַעְזוֹר,  
 וְתַחֲזֹק אוֹתָם בְּכָל מִינֵי חֲזוּקִים שֶׁבְעוֹלָם, וְזוֹ הַמְצָוָה

הכי גדולה בחיים — להיות רודף חסד ומטה כלפי  
חסד.

## ו.

אחי היקר! ראה להוציא מלבך כל המרירות  
שיש לך על חברך, ראה לדונו לכף זכות ולך עמו  
בדרך של חסד ורחמים, למה לא תרחם עליו?! ומה  
שנדמה לך שהוא עושה לך רעה, מי יודע אם באמת  
פונתו לצער אותך?! אפשר לפי תמו הוא הולך,  
ואינו מתכוון כלל לעשות לך שום רע, מה אתה יודע  
באיזה מצב הוא נמצא עכשו, ומה שעובר עליו?!  
הוא שבור כחרס הנשבר מצרות נפשו, ועל-כן הוא  
הולך כל-כף עצוב ומדכא, ולכן ראה לדונו לכף  
זכות, תראה לו אתה פנים שוחקות, ותלך עמו רק  
במדת החסד והרחמים, וכשיראו בשמים איך שאתה  
הולך עם כל אחד במדת הרחמים ילכו עמך ברחמים,  
וכמו שאתה דן את כל אחד לכף זכות, ידונו אותך,  
תמיד מן השמים לכף זכות.

## ז.

אחי היקר! ראה להרגיל עצמך תמיד רק להטות כלפי חסד, ותהיה כל-כך דבוק בחסד, עד שלא ימצא בך שום דין או איזה פעם וקפידות על זלתיך ודבר זה ירגיל אותך להיות כלי מכשר לקבל בו השראת השכינה, כי עליך לדעת, אשר אורו יתברך כל-כך גדול, שצריכים להכין לו כלי גדול עד מאד, וכפי רבוי האור והחיות והדבקות שאתה רוצה לזכות אליה, כמו-כן אתה צריך להכין כלי יותר גדול לקבל ממנו יתברך: ועקר הכלי הוא חסד — שתהיה תמיד מטה כלפי חסד, ותדון את כל בריה לכף זכות, כי המרגיל עצמו לילך בדרך של למוד זכות וחסד, נתרחב לו המחין, וזוכה להשיג אורו יתברך בגלוי רב ונפלא; אשרי לו! ולהפוך, מי שהולך תמיד בכעס וקפידות, ותמיד דן את כלם לכף חוב, נצטמצם מחו ודעתו, ואי אפשר לו להשיג שום השגה רוחנית, והמתוק נהפך לו למר, והאור נהפך לו לחשך, ומרים לו החיים, וחושף לו מזלו, עד שנופל בעצבות ודכאון פנימי עמק מאד מאד, שזה מחלת השגעון רחמנא לצלן.

## ח.

אחי היקר! עליך לדעת כי דרך זה — לדון את כלם לכף חוב ולהסתכל על חברו בעין רעה, עין של קנאה ושנאה, כל זה נמשך מרוח שטות ושגעון שנכנסה בו, כי המרירות הנכנסת בפנימיות הלב, היא היא הרוח שטות והשגעון שנדבקה באדם, ובפרטיות מי שחטא, קשה וכבד להוציאה מלבו, ותדע שרפם ככלם כל אלו שנשתגעו, רחמנא לצלן, ונתבלבל דעתם ושכלם, הכל נמשך מזה שלא השתדלו לדון את כל אחד לכף זכות, ולא הסתכלו על חבריהם בעין טובה, עין של חמלה, עין של רחמים, עין של חסד, רק ההפוך מזה, ועל-כן נשתגעו, כי השגעון נמשך רק מחמת העצבון והדכאון והמרירות שבלבו, וכן להפוך, זה עקר השגעון, כשהוא איש רע בלב מעקם, מלא עצבון ודכאון ומרור, והכל נמשך רק על-ידי שאינו מרגיל עצמו לילך במדת החסד והרחמים — לדון את כל אחד לכף זכות, ולהשתדל להבין גם את חברו, ויראה לחבר עצמו עם חבריו, על-כן ראה להפך ולשבר את מדת הרעה, ותדון את כל בריה לכף זכות, ותסתכל על כלם בעין טובה, ואז

תְּחִיָּה חַיִּים טוֹבִים וְנִעְיָמִים, וְתִהְיֶה תָּמִיד שְׂמֵחַ.

ט.

אָחִי הַיְקָר! עָלֶיךָ לְדַעַת כִּי לְזִכּוֹת לְאַמוֹנָה בְּרוּרָה  
וּמְזַכֶּכֶת עַד הַשְּׁגַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּר הַמְדַמָּה, הַשְּׁגַת  
הַנְּבוּאָה, אִי אֶפְשָׁר לְזִכּוֹת כִּי אִם כְּשֶׁמְרַגֵּיל עֲצֻמוֹ  
לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם בְּנֵי אָדָם, וְדָן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת,  
וּכְעֵין שְׂאֵמְרָה חֲנָה לְעֹלֵי הַכֶּהֶן: לֹא אֵיכָּא שְׂכִינָה  
וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ גִּבּוֹר שֶׁדִּנְתָּנִי לְכַף זְכוּת (בְּרִכּוֹת לֵא: ) כִּי זֶה  
אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אִפְּן, וְזֶה הַשַּׁעַר לְהַכְּנִס אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,  
הֵינּוּ לְהִיּוֹת רַגִּיל לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת,  
וּלְהַסְתַּכֵּל עָלָיו בְּעֵין טוֹבָה, עֵין שֶׁל חֶמְלָה, וּלְרַחֵם  
עָלָיו וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשָׁלַּיִם, בְּרִכּוֹת, פָּרָק ה',  
הַלְכָה ג'): כִּמָּה דָּאֵנָּא רַחֲמָנָא בְּשָׂמַיִם כְּךָ תְּהוֹן  
רַחֲמָנִין בְּאַרְעָא, כִּי הָאָדָם מִמְּשִׁיךְ עָלָיו מְלַמְעָלָה  
אוֹתָהּ הַמְּדָה שְׂאוּחַז לְמַטָּה, וְעַל-כֵּן מִי שְׂאוּחַז בְּמִדַּת  
הַחֶסֶד יִמְשִׁיךְ עָלָיו חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשָּׁמַיִם, וְאָמְרוּ  
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָּא רַבָּתִי) סִימָן זֶה יְהֵא בְּיָדְךָ:  
כָּל זְמַן שְׂאֵתָה מְרַחֵם עַל חֲבֵרְךָ, הַמְּקוֹם מְרַחֵם עָלֶיךָ,  
וְזָכַר כָּלֵל זֶה כִּי תַצְטַרְךָ אֶת זֶה תָּמִיד, כִּי כָמוֹ שְׂאֵתָה

רצג

רב חסד

תתנהג עם אחרים, כף יתנהגו עמך בשמים, עד  
שתזכה לאמונה ברוחה ורוח הקדוש.

י.

אחי היקר! ראה להרגיל עצמך לילך במדתו של  
הקדוש ברוך הוא, כמאמרם, זכרונם לברכה (שבת  
קל"ג:): הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום, אף אתה  
היה חנון ורחום, ותמיד כשכא עליך, איזה כעס  
וקפידות על משהו תהפכו תכף ומיד לחסד ולרחמים,  
ברגז — רחם תזכר — בתוך הרגז שלך תזכר תכף  
ומיד מדת הרחמנות והחסד ותעשה עמו חסד, ועל-  
ידיזה תזכה להפך בשמים מדת הדין והגבורה אל  
מדת החסד והרחמים, וישפע עליך שפע נפלא;  
ובלבד אהובי, אחי היקר! שיהיה בלב אמת, ונפש  
חפצה — לעשות באמת טוב וחסד עם כל בריה  
שבעולם.

יא.

אחי היקר! עליך לדעת כי מדת החסד והרחמים  
הוא מדתם של ישראל, כי ישראל רחמנים בני

רחמנים הם, ועל-כן אם אתה תרחם על כל בר ישראל, בידוע שאתה מזרע ישראל, ואם תהיה בך מדת אכזריות מי יודע אם אינך בא מזרע אמות העולם; על-כן ראה לשמר מאד מאד במדת החסד והרחמים, לעשות עם כל ברירה חסד וטוב ותרחם על כל ברירה, ועל-ידי-זה תתגלה אצלך נקדת יהדותך, ואין בעוד דבר שנתגלית נקדת היהדות כמו האוחז במדת החסד והרחמים — לעשות חסד ולרחם על כל ברירה וברירה, אשר דבר זה מאד חשוב ויקר אצלו יתברך, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (הובא בילקוט הושע, רמז תקכ"ב): אמר הקדוש ברוך הוא, חביב עלי חסד שאתם גומלים זה עם זה מכל הזבח שזבח שלמה לפני, עין שם.

## יב.

אהובי אחי! ראה להשתדל להבין את חברך תמיד, ותשתתף בצעריו הקשה והכבד, ואפלו שנדמים בעיניך כל צרותיו כשחוק, אל תקל בזה כלל, מאחר שעליו עוברת בעיה וצרה זו, יהיה בעיניך כמו בעיה וצרה הכי גדולה, ואף שהוא כלום, אף מאחר שהוא



שבור ומבְּהֵל ומצטער מזה, ראה לתת לו תְּשׁוּמַת לֵב, ותן לו חיוֹף ודבור של חזוק ועידוד, כי אינך יודע אל מה יכולים להביאו צרותיו ובְּעִיּוֹתָיו וכו', עד כְּדֵי יֵאוּשׁ גָּמֹר, ויאבד עצמו לדעת וכו'. ועל-כֵּן ראה להסביר לו תמיד פְּנִיָּךְ, ותן לו חיוֹף, והקדוש ברוך הוא יִשְׁלַם לְךָ חֲזָרָה אֶת הַחֶסֶד שְׁאַתָּה עוֹשֶׂה עִם אֲחֵרִים, ואין עוד חסד יותר גדול מְחֶסֶד זֶה שְׁעוֹשִׂים עִם בְּנֵי אָדָם שְׁבוּרִים, ושומעים את צרותיהם, ונותנים להם תְּשׁוּמַת לֵב.

## יג.

אחי היקר! ראה לעשות כל מיני פְּעֻלוֹת שְׁבַעוּלָם לדון את כָּלֶם לְכַף זְכוּת, ועליך לידע שְׁבַעוּדָה זו עולה על כל העבודות, כי טבע האדם לדון את כל אחד לְכַף חוֹב, ולהסתפל עליו בְּעֵין רָעָה, ועל-כֵּן כְּשִׁזְזוּכָה לְהַפִּיךְ אֶת טְבַעוֹ הָרַע, ולהסתפל תמיד רק בְּעֵין טוֹבָה על כל בְּרִיָּה, עבודה זו היא מֵאֵד חֲשׂוּבָה לְמַעַלָּה, כי הקדוש ברוך הוא חפץ חסד הוא, ואם ברא את האדם בְּוֵדָאֵי מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֵינָה שְׁעִשׂוּעַ וְתַעֲנוּג, כי אם לא, אֲזִי לֹא הָיָה בּוֹרְאוֹ; ועל-

בן ראה לחפש אחרי תענוגו ושעשועו יתברך, הינו לדון את כל אחד לכף זכות ולהסתכל עליו בעין של רחמים ועין של חמלה, ובזה תוציא מהכח אל הפעל רצונו יתברך, שהיה לו בבריאת האדם הזה.

### יד.

אהובי, אחי! ראה לגרש ממך את כל הרוח שטות שנכנס בך מרב עוונותיך המסית אותך לשנא את חברך, אשר דבר זה הוא מדה מגנה מאד מאד, וגורם לרעות רבות, כי השנאה ששונאים את חברו זה בא מקטנות המחין, וצמצום הדעת, ומעקם את הלב והמח ומבלבלו מאד, ועל-כן ראה לעשות כל מיני פעולות שבעולם לדון את כל בר ישראל לכף זכות, ותשתדל לאהב את כל בר ישראל אשר דבר זה יכניס בך הרחבת הדעת וגדלות המחין, ויחכמינו הקדושים, אמרו (תנא דבי אליהו רבה, פירק כ"ו): בך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה, ומכבדים זה

אֶת זֶה, עֵינַי שָׁם. נִמְצָא בָּאֵם תְּקִים זֹאת, אֶתָּה מוֹצִיא  
מִכַּח אֶל הַפֶּעַל רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ.

## טו.

אָחִי הַיְקָר! רֵאֵה לְהִיּוֹת סִבְלָן תָּמִיד נֶגֶד חֲבֵרְךָ  
וְתִגְמַל עִמּוֹ חֶסֶד, וְתִרְחַם עָלָיו, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ  
הַקְדוּשִׁים (יְבָמוֹת ע"ט): שְׁלֹשָׁה סִמְנִים יֵשׁ בְּאֵמָה זֹו:  
רַחֲמָנִים, בִּישָׁנִים, וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, וּבְאֵמַת שְׁלֹשָׁתָם  
תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה — כְּפִי שְׁאָדָם זוֹכֶה לְהִיּוֹת רַחֲמָן לְכָל  
אֲזִי זוֹכֶה לְמִדַּת הַבּוֹשָׁה — שְׂיִתְבַּיֵּשׁ לְצַעַר אֶת חֲבֵרוֹ,  
כִּי תָמִיד יִחְשֹׁב: הֲלֹא לֹא רְצִיתִי שְׂיַעֲשׂוּ לִי דְבַר רַע  
וְרִשְׁעוֹת כְּזוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם, וְעַל-יַדֵּי-זֶה יִהְיֶה גּוֹמֵל חֶסֶד  
עִם הַכָּל. וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ (ירוּשְׁלָמִי, פָּאָה, פָּרָק  
א'): תִּאֲרִיכּוּ יָמִים — זֶה גְּמִילוֹת חֶסֶד, כִּי כִּשְׂאֹחַד  
עוֹשֶׂה תָּמִיד רַק חֶסֶד, וּמִשְׁתַּדֵּל לְעֶזֶר לְהַשְׁנִי, זֶה  
בְּעֶצְמוֹ יַעֲזֹרוּ לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת אֲרִיכוֹת יָמִים, כִּי כָּל  
יוֹם יִהְיֶה אֶצְלוֹ אֲרוֹךְ בְּיוֹתֵר, כִּי טֹבֵעַ הָאָדָם, אֲשֶׁר יֵשׁ  
לוֹ צָרוֹת עֵינַי, וְאִינוֹ עוֹשֶׂה חֶסֶד — הַיּוֹם שְׁלוֹ קֶצֶר  
מְאֹד, כִּי מִחוּ מְצַמְצָם וּמְלֹא דִינִים, אֲבָל הַמְּרַגֵּיל

רַב חֶסֶד

רַחֵצ

עֲצְמוּ לַעֲשׂוֹת עִם כָּל בְּרִיָּה רַק חֶסֶד, וּמְטִיב עִם כָּל  
בְּרִיָּה, וְדַן אוֹתָהּ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכָה לְאַרְיִכוֹת  
יָמִים, וּלְהִרְחַבַת הַדַּעַת, כִּי כְּפִי שְׂאֵדָם מִתְנַהֵג עִם  
אַחֵרִים בֶּן מִתְנַהֲגִים עִמוֹ מִלְמַעְלָה, בְּמִדָּה שְׂאֵדָם  
מוֹדֵד, מוֹדְדִים לוֹ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל עוֹלָם!

